

Till
Arbetsmarknadsdepartementet
Regeringskansliet

103 33 STOCKHM

Ang Betänkandet ”En översyn av den statliga lönegarantin” (SOU 2025:77)

Sammanfattning

Av kommittédirektiven kan utläsas att utredaren skall ”...föreslå ett nytt, ändamålsenligt och rättssäkert regelverk för den statliga lönegarantin.” Det regelverk som föreslås skall förhindra missbruk samtidigt som den som är berättigad till lönegaranti skyndsamt skall få rätt till betalning. Utredaren skulle därför bedöma om en myndighet, Skatteverket, skall handha utredning och kontroll av inkomna ansökningar rörande lönegarantianspråk. Vi, som konkursförvaltare, har inga synpunkter på att Skatteverket övertar ansvaret för utredning, kontroll och utbetalning av statlig lönegaranti. Redan för flera år sedan framfördes synpunkter att annan än Tillsynsmyndigheten i konkursen, Kronofogden, skulle hantera lönegarantifrågor bl a då denna myndighet i ovanligt många fall medgett lönegarantianspråk trots att förvaltare med insyn i anställningsförhållanden fattat beslut om avslag.

Vi ifrågasätter dock om det föreslagna regelsystemet kommer att innebära att skyndsamheten att erhålla rätt till lönegaranti kan upprätthållas samtidigt som förvaltares och rekonstruktörs roll förändras på ett negativt sätt när det gäller dels lojalitet mot arbetstagare, dels uppgiftsskyldighet, dessutom vid äventyr av vite, gentemot Skatteverket. Lojaliteten kommer att styras av att krav på lönegaranti utreds men att yrkat krav skall kunna ifrågasättas till nackdel för den som yrkat lönegaranti. Uppgiftsskyldigheten från förvaltare eller rekonstruktör om yrkat krav kan, utifrån vad som angetts, komma att leda till kontroller som tidsmässigt kan komma att ta tid. Härutöver har vi synpunkter rörande fråga om information från Skatteverket gentemot förvaltare alternativt rekonstruktör vid överklagande av lönegarantibeslut samt om inte arbetsgivaravgifter vid företagsrekonstruktion kan vara konkursdrivande och att lönegaranti vid konkurs mot den bakgrunden kan utgöra en form av statsstöd i en konkurrenssituation med andra företag i samma bransch som konkursgäldenären.

Mot bakgrund av vad som angetts kommer under särskilda rubriker, ”Konkursförvaltarens och rekonstruktörens roll vid insolvens”, ”Underlag från förvaltare och rekonstruktör”, ”Bevakning”, ”Överklagande”, ”Konkurrens mellan gäldenärsbrott, bidragsbrott och förvaltares skyldighet anmäla brott” samt ”Övrigt” synpunkter lämnas rörande förslaget till ny lag om statlig lönegaranti. Synpunkter på ändringar i andra lagar till följd av en eventuellt ny lönegarantilag lämnas inte.

Konkursförvaltarens och rekonstruktörens roll vid insolvens

Handläggningen av ett lönegarantiärende skall enligt utredningen "...handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt...". Utifrån att konkursförvaltare eller rekonstruktör genast efter beslut om konkurs alternativt rekonstruktion såväl skall lämna arbetstagare information om villkoren för statlig lönegaranti som, att under viss förutsättning, upprätta underlag till Skatteverket om arbetstagares fordringar, så bör fråga ställas om snabbhet i handläggning av lönegarantiärenden kan uppnås. Eftersom utredning av arbetstagares fordringar krävs måste i första hand uppgift om sådana fordringar erhållas från arbetsgivaren. I samband därmed skall arbetstagare informeras om rätten till lönegaranti och ge uttryck för att vilja medverka till att ett underlag lämnas till Skatteverket för att kunna ligga till grund för en kommande ansökan från arbetstagaren. Dessa moment, avstämning med konkursgäldenärens löneansvarige och konkursgäldenärens anställda torde kräva viss handläggningstid som inte kan underskattas.

Skälet till att den tänkta snabbheten med ett nytt lönegarantisystem bedöms gå förlorad är, att förvaltaren eller rekonstruktören vid erhållande av underlag för arbetstagares fordringar inte längre skall använda erhållet underlag för ett lönegarantibeslut som omgående kan fattas och tillställas utbetalande myndighet utan, som angetts, bör stämmas av med arbetstagaren och att medgivande skall erhållas för att vidarebefordra löneuppgifter till den föreslagna utbetalade myndigheten, d v s Skatteverket. Det underlag som genast skall lämnas till Skatteverket enligt 4 kap 4 § första stycket i den föreslagna lönegarantilagen kan enligt 4 kap 2 § första stycket samma lagförslag, dessutom endast lämnas av förvaltaren eller rekonstruktören till Skatteverket "...om arbetstagaren så vill...". Därefter skall arbetstagaren ansöka om lönegaranti utifrån av Skatteverkets erhållna underlag samtidigt som Skatteverket enligt 8 kap 1 stycket i den föreslagna lönegarantilagen skall göra "...utredningar och kontroller...". Det kan då inte uteslutas att en arbetstagare under ansökningsförfarandet kan komma att ange avvikande anspråk mot vad förvaltaren eller rekonstruktören antingen har eller har lämnat uppgift om i underlag till Skatteverket. Vad som angetts torde aktualiseras i de fall arbetsgivare, arbetstagare samt förvaltare alternativt rekonstruktör har olika uppfattning rörande anställningsförhållandena.

Det underlag som förvaltaren eller rekonstruktören skall lämna till Skatteverket skall, som angetts, grundas på uppgifter som enligt 4 kap 2 § första stycket i den föreslagna lönegarantilagen den anställde vill att förvaltaren eller rekonstruktören skall lämna till Skatteverket. För det fall arbetstagaren inte "...givit uttryck..." för att förvaltaren eller rekonstruktören skall upprätta ett underlag till ledning för arbetstagarens ansökan om lönegaranti är fråga hur underlaget för ansökan utan konkursförvaltarens eller rekonstruktörens medverkan skall tas fram och presenteras för Skatteverket.

Medger den anställde att uppgifter om lönekrav skall lämnas till Skatteverket bör i vart fall den anställde få del av de uppgifter som enligt förvaltaren eller rekonstruktören skall ligga till grund för vad som kan och skall anges till Skatteverket i fråga om arbetstagares lönekrav. En fråga som då uppstår är om arbetstagares skyldighet att gentemot förvaltaren eller rekonstruktören enligt 4 kap 3 § i den föreslagna lönegarantilagen lämna uppgifter om inkomster från annan anställning eller inkomst från egen rörelse. Lämnar arbetstagaren sådana

uppgifter kan förvaltaren eller rekonstruktören felaktigt uppfattas som ombud för arbetstagaren i lönegarantiärendet, varom mera nedan.

Arbetstagaren kan även, enligt betänkandet, välja att själv hos Skatteverket göra en eller flera ansökningar om lönegaranti med eget underlag för fordran som yrkas enligt lönegaranti. Skäl till att arbetstagaren vill agera själv kan vara flera, t ex att förvaltaren alternativt rekonstruktören inte skall ha insyn i arbetstagares ekonomiska förhållanden eller att arbetstagare anser att andra uppgifter än som kan erhållas från arbetsgivaren, d v s konkursgäldenären, skall presenteras som underlag för ansökan om lönegaranti. Om konkursen eller rekonstruktionen är avslutad då en ansökan görs av arbetstagaren kan uppgifter som funnits hos förvaltaren eller rekonstruktören ha gått förlorade. Det senare kan vara avhängigt av den tid inom åtta månader, som enligt 5 kap 3 § i den föreslagna lönegarantilagen, en ansökan om lönegaranti skall ha inkommit till Skatteverket. Utifrån lönegarantins syfte att vara en social skyddslagstiftning kan ifrågasättas om ansökningstiden skall vara så lång som föreslagna åtta månader och om inte den angivna tiden gör att del av den kontroll som med den föreslagna lönegarantilagen skall erhållas riskerar att gå förlorad.

Av betänkandet framgår att förvaltarens och rekonstruktörens roll är central vad gäller bl a arbetstagares rätt till lönegaranti vid obestånd. Det handlar bl a om "...bedömningen av rätten till lönegaranti och upprättande av underlag för ansökan om lönegaranti" men även uppgifter om rätten till lönegaranti för fordringar som p g a regeln i 5 kap 2 § konkurslagen inte får göras gällande i en konkurs. Denna senare uppgift kan komma att påverka statens rätt till betalning enligt 11 kap 1 § i den föreslagna lönegarantilagen. Statens rätt till betalning kan också påverkas om staten efterger återkrav i vissa fall eller då lönegaranti ersatt innehållna löneutmätningssbelopp. I dessa senare angivna fall framgår inte av föreslagen lagtext att belopp skall avräknas från statens betalrätt i konkurs eller i företagsrekonstruktion. Erhåller inte förvaltare eller rekonstruktör uppgift om specificerade belopp över vad staten kan komma att bevaka finns risk att staten erhåller utdelning på belopp som i konkurs eller rekonstruktion saknar betalrätt. Staten kan därigenom gynnas på andra borgenärers bekostnad.

Underlag från förvaltare och rekonstruktör

Enligt 4 kap 3 § i den föreslagna lönegarantilagen skall arbetstagare, som angetts ovan, till förvaltare eller rekonstruktör lämna uppgifter om inkomster från annan anställning eller från egen rörelse under uppsägningstiden. Detta kan innebära att förvaltaren eller rekonstruktören av arbetstagare uppfattas som ombud i lönegarantiutredningen om arbetstagaren dessutom medger, att arbetstagares uppgifter om annan anställning skall lämnas vidare till Skatteverket. Skatteverket kan även anse att förvaltaren alternativt rekonstruktören intagit en roll som innebär att till Skatteverket lämnade uppgifter bedöms som utredda och sanningsenliga även om de bara vidarebefordras genom förvaltarens eller rekonstruktören.

Utifrån den relativt omfattande genomgång av sekretessregler i betänkandet torde det saknas grund för förvaltare eller rekonstruktör att, enligt 4 kap 3 § i den föreslagna lönegarantilagen, begära uppgifter om arbetstagares inkomstförhållanden från annan verksamhet eller arbetstagares egen rörelse. Förvaltarens eller rekonstruktörens inhämtande av en löneborgenärs andra ekonomiska förhållanden bör inte finnas med i en kommande lag. En upplysningsskyldighet till arbetstagare kan möjligtvis göras om att inkomstuppgifter från

annan verksamhet kommer att begäras av Skatteverket vid prövning av ansökan om lönegaranti från den verksamhet som omfattats av konkursen eller företagsrekonstruktionen.

Eftersom det finns möjlighet för arbetstagare att göra flera ansökningar om lönegaranti kan detta komma att medföra extra arbete för förvaltare eller rekonstruktör som inte motsvaras av arbete för att upprätta tilläggsbeslut om lönegaranti enligt nuvarande lagstiftning. Detta skulle kunna innebära kostnader som förvaltaren eller rekonstruktören måste kunna ersättas för och som Tillsynsmyndigheten i konkurser, Kronofogden, skall ta hänsyn till vid prövning av arvode. Förslag till ändringar som genomförts i andra lagregler, t ex bouppteckningssammanträde i konkurs, har visat sig innebära en hel del merarbete för förvaltare som inte ersätts. Det finns en risk att extra arbete med lönegarantifrågor enligt betänkandet inte kommer att ersättas även om arbetet kommer att leda till minskade kostnader för staten genom förslaget om Skatteverkets utredning och kontroll. De kostnadsminskningar som således bedöms ske hos staten riskerar att leda till kostnadshöjningar hos förvaltare och rekonstruktörer som inte kommer att bli täckta.

Den föreslagna skyldigheten för bl a förvaltare eller rekonstruktör att lämna uppgifter till Skatteverket skall, enligt betänkandet, kunna förenas med vite enligt 8 kap 1 § 3 st i den föreslagna lönegarantilagen. Det kan tyckas tveksamt om den som förordnats till förvaltare eller utsetts till rekonstruktör skall kunna drabbas av vite för underlåtenhet att lämna uppgifter. En underlåtenhet i angivet hänseende tyder snarare på att den som skall lämna uppgifter och inte lämnat de uppgifter som finns samt förelagts inkomma med uppgifter inte är lämplig som förvaltare eller rekonstruktör. Därmed skulle förvaltaren eller rekonstruktören kunna få sitt arvode nedsatt under förutsättning att beslut om arvode inte fattats innan utgången av den angivna åttamånadersperioden. I de fall en konkurs eller företagsrekonstruktion hunnit avslutas innan Skatteverket tagit hänsyn till en arbetstagares ansökan om lönegaranti borde förvaltaren eller rekonstruktören redan ha lämnat de uppgifter som enligt 8 kap 1 § 3 st i den föreslagna lönegarantilagen kan efterfrågas. Skrivningen med vitesföreläggande för förvaltare eller rekonstruktör känns dessutom främmande utifrån de krav på förvaltare alternativt rekonstruktör som lagstiftningen ställer. Fråga är därför om inte de uppgifter om anställds lönekrav i konkurs eller rekonstruktion skall anmälas till Skatteverket i direkt anslutning till gäldenärens obestånd dels för att minska möjligheten för arbetstagare att komma med egen utredning som förvaltaren eller rekonstruktören saknar uppgift för att bemöta, dels för att viteskrav för förvaltare eller rekonstruktör inte skall finnas med i den föreslagna lagen.

Bevakning

Enligt tidigare bestämmelse i 7a § lönegarantilagen (1992:497) fanns ett krav om att lönegaranti inte kunde utgå om inte arbetstagaren anmält sig till Arbetsförmedling. Efter ett avgörande i EU-domstolen har det framstått "...som tveksamt om ett villkor om krav på anmälan..." är förenligt med artiklarna 3 och 4 i lönegarantidirektivet 80/987/EEG. Det kan noteras att det på Skatteverkets hemsida finns angivet att anmälan till Arbetsförmedlingen skall göras för att arbetstagare skall kunna erhålla lönegaranti. Denna uppgift skulle möjligen kunna innebära att bevakning av lönegaranti i fall där arbetstagare inte anmält sig till Arbetsförmedlingen inte skall medges eller att yrkad ersättning ändå kan ifrågasättas.

För förvaltare alternativt rekonstruktör kan krav på bevakning av belopp som betalats genom lönegaranti, enligt vad som angetts ovan, kunna innebära att invändning om betalrätt skulle kunna göras. Detta gäller i konkurs bl a om vad som utbetalats i lönegaranti enligt 5 kap 2 § konkurslagen. Liknande fråga kan i konkurs- och rekonstruktionsfallen uppstå då löneutmätning skett eller återkrav inte fullföljts av Skatteverket. Av vikt är därför att utbetalat lönegarantibelopp som inte skall kunna göras gällande klart framgår av bevakningsinlägga i konkurs alternativt företagsrekonstruktionsfallen.

Överklagande

Skatteverket skall, enligt betänkandet, företräda staten vid överklagande av lönegarantibeslut och blir arbetstagarens motpart i domstol. En sådan ordning har sedan länge kritiserats från förvaltarhåll då förvaltaren kan ha kännedom om arbetstagarens arbets- och löneförhållanden som inte Tillsynsmyndigheten i konkurser, Kronofogden, haft. Med det system som för närvarande gäller erhåller förvaltare eller rekonstruktör i stort sett ingen information alls om att ett överklagande skett vilket gör att Tillsynsmyndigheten i konkurser, Kronofogden, företräder staten utan att ha annan bakgrundsinformation om pågående tvist än som framgår av fattat lönegarantibeslut. Detta torde ha lett till vad som framkommit, att Tillsynsmyndigheten i konkurser, Kronofogden, som handhar överklaganden, i flera fall ingått uppgörelser oaktat förvaltaren eller rekonstruktören haft synpunkter rörande del av eller hela det tvistiga lönegarantiyrkandet. Möjligen är det detta missförhållande som avses med att förvaltare eller rekonstruktör vid äventyr av vite skall lämna Skatteverket information. Skatteverket bör emellertid inhämta alla av förvaltaren eller rekonstruktören kända uppgifter om lönegaranti frågor i direkt anslutning till beslut om konkurs eller rekonstruktion

Det viktiga vid ett överklagande av ett lönegarantibeslut är, inte minst mot bakgrund av kontroll, att inte missbruk av lönegarantin sker, att förvaltaren eller rekonstruktören får meddelande om att ett överklagande skett. Förvaltaren eller rekonstruktören kan då ges möjlighet att lämna eventuellt kompletterande uppgifter om t ex varför lönegarantiuppgifter inte erhållits från arbetsgivaren, varför arbetstagare inte velat medverka vid lönegarantiutredning – inkomster från egen eller annan verksamhet - eller varför förvaltaren eller rekonstruktören inte medgett att lämna uppgifter till Skatteverket.

I överklagandefallen torde det vara lämpligt att förvaltaren eller rekonstruktören i ett nytt regelsystem får meddelande om överklagandet. För det fall förvaltaren eller rekonstruktören då har uppgifter som inte tidigare redovisats för Skatteverket kan eventuellt kompletterande uppgifter lämnas enligt 8 kap 3 § i lönegarantiförslaget.

Konkurrensen gäldenärsbrott, bidragsbrott och förvaltarens skyldighet anmäla brott

Utredningen redovisar i betänkandet konsekvenser för myndigheter med anledning av förekomsten av brottslighet, det brottsförebyggande arbetet och den brottsbekämpande verksamheten. Enligt betänkandet ska lönegaranti omfattas av bidragsbrottslagens tillämpningsområde. Då en arbetstagare på heder och samvete ska underteckna en ansökan om lönegaranti kan även brottsbalkens regler om osann eller vårdslös försäkran eller ansvar för försök till bedrägeri alternativt bedrägeri aktualiseras. Gränsdragningen mellan att en

arbetstagare kan göra sig skyldig till bidragsbrott alternativt osann eller vårdslös försäkran eller försök till bedrägeri alternativt bedrägeri enligt brottsbalken behöver förtydligas.

Det underlag som förvaltare eller rekonstruktör fått av annan för bedömning av om arbetstagare har rätt till lönegaranti enligt 4 kap 2 § i den föreslagna lönegarantilagen och som vidarebefordras till Skatteverket får inte innebära, att förvaltaren eller rekonstruktören skall kunna anses medverka till brott om det visar sig att underlaget är felaktigt.

Övrigt

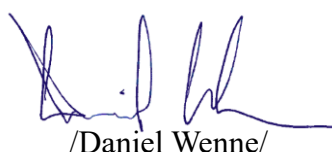
Av direktivet till utredningen framgår att s k närliggande frågor kan behandlas. En närliggande fråga som inte tycks ha behandlats är om inte förslaget till ny lönegarantilag riskerar att bli konkursdrivande då arbetsgivaravgifter tillkommer i det fall utbetalningar enligt lönegarantilagen skall omfattas av ackord enligt lagen om företagsrekonstruktion men inte i konkurs. Att arbetsgivaravgifter skall utgå torde vara naturligt för att inte risk skall finnas att lönegarantin såväl skall ses som ett statsfinansiellt stöd som ett stöd som snedvrider konkurrensen med andra verksamma företag i samma bransch som rekonstruktionsbolaget. Denna fråga har samband med hur omfattande en rekonstruktion är och förutsättningarna att enligt lagen (2022:964) om företagsrekonstruktion lyckas med förfarandet.

När lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion infördes uppgavs från justitiedepartementet att synpunkter på lagen skulle beaktas och för det fall det skulle finnas konkreta förslag om ändringar för att få till stånd en effektivare lagstiftning dessa förslag skulle beaktas. Någon ändring i lagtexten kom inte att göras trots ett flertal förslag till lagändringar för att lagen skulle kunna tillämpas mer effektivt för att få till stånd fler rekonstruktioner av i grunden livskraftiga företag. Fråga är hur den utvärdering som antyds i avsnitt 19.16, sid 333 i betänkandet, skall kunna ske och vad utvärderingen i så fall kan komma att leda till. Det är viktigt att en utvärdering sker av en ny lagstiftning och att förslag till lagändringar enligt sådan utvärdering beaktas och föreslås för att lagstiftningen skall vara effektiv.

Stockholm den 13 januari 2026

/Lars Wenne/

/Daniel Wenne/

Flood Herslow Holme Advokatbyrå
Box 7615
103 94 STOCKHOLM